

Guia de llenguatge no sexista

Institut Investigació Biomèdica de Bellvitge (IDIBELL)

Tercera Planta. Hospital Duran i Reynals

Hospitalet de Llobregat, 08907

Tel : 93 260 77 75

Fax : 93 260 77 76

NIF: G58863317

www.idibell.cat

APROVAT:

DOCUMENT: IDI-DOC-042.01

DATA: 10-12-2012

Índex

1. Presentació	2
2. Recomanacions per a un ús no sexista del llenguatge	3
2.1. Formes concretes	3
2.2. Formes genèriques	3
2.3. Formes dobles	5
3. Breu recull lèxic	7
4. Fonts	10

1. Presentació

La llengua és el resultat de la història dels pobles i, com a tal, reflecteix la realitat de la societat que la utilitza. La realitat, però, és que existeixen estereotips i persisteixen pràctiques discriminatòries en l'ús del llenguatge.

Un dels objectius del Pla d'Igualtat de l'IDIBELL és adaptar el llenguatge a la nova realitat social.

Aquesta guia és un instrument que té la voluntat de fomentar un llenguatge inclusiu que tingui en compte tant les dones com els homes. L'objectiu principal és facilitar-vos consells i recursos per fer del llenguatge una eina de canvi.

Aquest document pretén ajudar-vos a detectar termes i expressions que exclouen la dona o la menystenen, ja sigui per inèrcia o per tradició, i recull algunes estratègies alternatives. Sigui com sigui, convé no perdre de vista que l'objectiu principal de qualsevol acte comunicatiu és l'entesa.

El manual està dividit en dues parts. En la primera trobareu unes recomanacions per fer un ús igualitari del llenguatge i en la segona part, un petit diccionari que us facilitarà la tasca a l'hora de cercar paraules o expressions que poden causar dubtes, com ara termes femenins, genèrics o col·lectius.

2. Recomanacions per a un ús no sexista del llenguatge

2.1. Formes concretes

Si la persona destinatària d'un text és concreta o coneguda, cal fer servir les formes de gènere corresponent al seu càrrec, ofici o professió que li correspongui.

Fa anys, la presència de les dones en determinades professions era pràcticament inexistent. Això feia que formes com *metgessa*, *alcaldessa* o *advocada* fossin estranyes. Avui cal utilitzar les formes femenines per a aquestes ocupacions quan ens referim a les dones.

Així doncs, respectarem la concordança de l'article amb el nom i els adjectius. És incorrecte no fer servir la concordança de gènere.

	En lloc de
la metgessa	la metge
la tècnica de laboratori	la tècnic de laboratori
Anna Grau, secretària general	Anna Grau, secretari general

2.2. Formes genèriques

Les podem usar quan no especifiquem el sexe de les persones a què fem referència o són indeterminades. Així, evitem esmentar els dos gèneres.

Mots col·lectius	En lloc de
Clientela	Clients
Competència	Competidors
Ciutadania, població, poble, societat	Ciutadans
Direcció	Director
Presidència	President
Associació, agrupació	Socis

Noms de professionals	En lloc de
Advocacia	Advocats
Docència	Professors
Biologia	Biòleg

Altres mots genèrics

Mots com ara persona, part, personal, cos, equip, plantilla, col·lectiu o professionals són alternatives vàlides per referir-se a dones i homes.

Genèrics	En lloc de
La persona interessada	L'interessat

Genèrics	En lloc de
Tothom pensa	Tots pensen
El personal o la plantilla	Els treballadors
Professionals de la salut	Metges i infermeres
El personal de neteja	Les dones de la neteja
Els infants	Els nens
Els éssers humans	Els homes

Expressions despersonalitzades

En els formularis i impresos, que poden ser emplenats tant per dones com per homes, és aconsellable utilitzar construccions neutres sense personalitzar.

No personalitzat	En lloc de
Nom	Sr. / Sra.
Redactat per	Redactors
Signatura	Signant
Destinació	Destinataris
Amb la col·laboració	Col·laboradors

Frases i perífrasis

Per desfer l'asimetria que sovint es produeix en formes lèxiques masculinitzants es poden utilitzar diverses estratègies.

	En lloc de
Us han escollit	Heu estat escollits
Us donem la benvinguda!	Benvinguts!

Canvis dels adjectius	En lloc de
Drets humans	Drets de l'home
Espectacles infantils	Espectacles per a nens
Informe mèdic	Informe del metge

Introducció de pronoms com <i>qui, es, si, vós/us</i>	En lloc de
Qui viatja s'espera	Els viatgers s'esperen
Qui pensa que	Els que pensen que
Els assistents al seminari han de signar al full	Per assistir al seminari s'ha de signar al full
Han de pactar entre ells	Han de pactar entre si

Altres casos	En lloc de
La resta	Els altres
Tota la gent present	Tots els presents
La Comissió d'Igualtat	Els membres de la Comissió d'Igualtat

Podem buscar la manera més senzilla i clara d'expressar allò que volem comunicar sense fer servir les formes masculines i femenines.

	En lloc de
Hi tenen molt d'interès	Hi estan molt interessats
Aquest any han rebut el premi	Aquest any han estat premiats
Quan es presenti una sol·licitud es pot demanar una còpia	El sol·licitant pot demanar una còpia
Dades de qui signa l'imprès	Dades del signant de l'imprès
Tothom qui presenti una sol·licitud ..	Si algú presenta una sol·licitud...
Tothom qui pertanyi al Consell o qualsevol membre del Consell	Tots els membres del Consell

El tractament de vós

Aquesta forma presenta l'avantatge que permet utilitzar un llenguatge sense marques de masculí ni femení.

	En lloc de
Us saluda atentament	El/la saluda atentament
Us convidem a la festa	El/la convidem a la festa
Us agraïm la vostra col·laboració	Molt agraïts per la vostra col·laboració
Us han seleccionat	Heu estat seleccionats
Us donem la benvinguda al Consell	Benvinguts al Consell

2.3. Formes dobles

Quan un text s'adreça a una persona determinada però no se sap si va adreçat a una dona o a un home, cal posar doble forma.

En funció de les situacions a descriure pot resultar d'interès remarcar ambdós gèneres. Per a aquests casos es disposa de les dobles formes o, en alguns casos, de la barra.

Les formes senceres es poden llegir amb més facilitat. Són recomanables en salutacions.

És convenient alternar l'ordre de les formes femenines i masculines al llarg dels textos per no marcar la jerarquització de cap gènere

	En lloc de
El traductor i la traductora o la traductora i el traductor	El traductor
L'investigador i la investigadora, o la investigadora i l'investigador	L'investigador

Els substantius han de concordar amb els determinants.

els investigadors i les investigadores

Per agilitar el text, també poden concordar només amb el primer element.

els investigadors i investigadores
les investigadores i investigadors

Si un mot té la mateixa forma per al masculí com per al femení, l'article ha de mantenir la doble forma.

un cap de grup o una cap de grup
una cap de grup o un cap de grup
un o una cap de grup

Els adjectius també han de concordar amb el substantiu més proper.

l'investigador o la investigadora encarregada
la investigadora o l'investigador encarregat

També es pot repetir l'adjectiu quan es tracta de les salutacions de les cartes o a l'inici d'una intervenció pública oral.

benvolgudes amigues i benvolguts amics,
benvolguts amics i benvolgudes amigues,
benvolguts amics i amigues,
benvolgudes amigues i amics.

Formes abreujades

Aquest procediment és adequat per a textos breus i esquemàtics. Si s'utilitza en textos llargs, en dificulta la redacció i la lectura.

En general, escriurem primer la forma masculina sencera i després la terminació femenina.

Si hem d'afegir a la forma masculina la lletra *a*, la posem després de la barra:

investigador/a

Si el masculí acaba en *-e* o en *-o* i el femení en *-a*, escriurem una *a* després de la barra.

mosso/a
ministre/a

Si hem d'afegir més d'una lletra a la forma masculina, després de la barra escriurem l'última lletra que es repeteix i les afegides. Si per formar la paraula

femenina canvia la grafia de la masculina, després de la barra escriurem la vocal tònica i les lletres que la segueixen. Si canvia tota la paraula o l'estalvi és mínim, la repetirem sencera.

biòleg/loga
 becari/ària
 veí/veïna

3. Diccionari

Construccions masculines amb valor genèric	Alternatives proposades
Administratiu	Administrativa i administratiu, administratius/ives, el personal administratiu, el personal d'administració, la plantilla d'administració, etc.
Advocat	Advocada i advocat, advocat/da, advocacia,
Adult	Adulta i adult, adult/ta, persona adulta, (persona) d'edat adulta
Alcalde	alcaldessa i alcalde, l'alcaldia, autoritats municipals
Alumne	Alumna i alumne
Alumnes	Alumnat
Ancians	Les persones grans
Arrendatari	La part arrendatària
Assessors	Assessoria
Assistent social	Assistència social, assistenta i assistent social
Investigador en formació	Personal investigador en formació
Benvolguts	Benvolgudes i benvolguts
Candidat	Candidata i candidat, candidatura
Ciudadans	Ciudadania, població, poble, societat
Col·legiat	Col·legiat/da, col·legi, persona col·legiada
Conseller, consellers	Conseller/a, consellers/res, consell executiu
Cònsol	Consolessa, el consolat, la diplomàcia, el cos diplomàtic
Contractants (els)	Les parts contractants
Controlador	Control economicofinancer
Delegat	Delegació
El demandant	La part demandant
Destinatari	Destinació
Destinatariis	Persona destinatària, persona a qui s'adreça
Diplomat	Diplomada i diplomata, diplomatura
Diputat	Diputada i diputat, diputat/da, el parlament
Directors	Equip de direcció, equip directiu
Electors	Electorat
Empresaris	Empresariat
Fill, fills	Fill i filla, fills/es, descendència

Construccions masculines amb valor genèric	Alternatives proposades
Fiscal	Fiscalia
Formadors	Personal formador, professionals de la formació
Funcionari	Funcionariat, funcionari/ària
Fundador	Fundació
Gerent	Gerència
Governant	Govern
Home	Persona, ésser humà
Homes	Gent, humanitat, població, gènere humà, espècie humana
Infermer	Personal d'infermeria
Informàtic	Personal d'informàtica
Inspector	Inspector/a, inspecció
Interí	Interinatge
Joves (els)	Joventut, jovent
Jutge, jutges	Jutge i jutgessa, jutge/essa, jutjats, la justícia, judicatura
Llicenciat	Llicenciat/da, la llicenciatura
Magistrat	Magistrat/ada, magistratura
Membres (els)	Agrupació, associació, entitat, assemblea, comissió, l'equip
Mestre	Mestra i mestre, cos de mestres, cos docent, magisteri
Metges	Cos mèdic, medicina, l'equip mèdic
metge (la)	La metgessa
Metges i infermeres	Professionals de la salut
Professors	Professorat, equip docent, claustre, docència
Rector	Rectora o rector, rectorat, la universitat
Regidor	Regidora o regidor, la regidoria, les autoritats municipals
Registrador	Registradora o registrador, el registre
Secretari	La persona responsable de la secretaria, secretariat
Signant (el)	La persona que signa, signatura
Soci / socis	Soci/sòcia, socis/es, agrupació, associació
Tècnic	Personal tècnic, equip tècnic, cos tècnic
Titulat	Titulada, titulació, personal amb titulació
Tots	Tothom, tota la gent, tot el món, totes i tots
Treballadors	Personal, plantilla
Tutor	Tutora, tutoria
Universitari	Universitària, estudis universitaris
Usuari	Persona usuària
Veïns	Veïnat (en un barri)
Voluntaris	Voluntàries, voluntariat
Zelador	Zelador/a

4. Fonts

Cop d'ull. Llenguatge no sexista. [Tríptic] Generalitat de Catalunya, Departament de justícia

http://www20.gencat.cat/docs/Adjudat/Documents/ARXIUS/llenguatge_no_sexista.pdf

Marcar les diferències: la representació de dones i homes a la llengua.

Generalitat de Catalunya, Departament de la Presidència. Barcelona, 2005.

<http://www20.gencat.cat/docs/Llengcat/Documents/Publicacions/Marc%20eu ropeu%20comu%20de%20referencia%20per%20a%20les%20llengues/Arxius/marcar.pdf>

Guia d'usos no sexistes de la llengua en els textos de l'Administració de la Generalitat de Catalunya. Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura, Direcció General de Política Lingüística. Barcelona, 2011

<http://www20.gencat.cat/docs/Llengcat/Documents/Publicacions/Altres/Arxius/Guiausosnosexistes.pdf>